

Пропозиції змін до НПА щодо евакуації та безпекових протоколів діяльності закладів культури

Ці пропозиції змін до НПА розроблено в рамках проєкту [RES-POL](#) (Rapid Expert Support for Culture and Media Policies in Ukraine), що здійснює ГС «Центр “Регіональний розвиток”» Агенції економічного розвитку [PPV](#) за фінансової підтримки Європейського Союзу.

Проєкт RES-POL має на меті посилити функціональну спроможність [Міністерства культури та стратегічних комунікацій](#) і його відомств (Українського інституту книги, Українського культурного фонду, Державного агентства України з питань мистецтва та мистецької освіти й Українського інституту національної пам'яті).

Тривалість проєкту RES-POL – від січня 2024 до липня 2025 року.

У фокусі проєкту RES-POL – чотири сектори (Мистецтво та культура, Культурна спадщина, Креативні індустрії та Медіа) і понад 20 підсекторів (індустрій та видів мистецької діяльності). Окремо RES-POL розглядає 10 істотних питань розвитку культури (конкурентна оплата праці, ефективність державних підприємств у сфері культури, фінансування креативних індустрій, моделі фінансування культурних послуг, громади та культурна спадщина, інтеграція з ЄС та культурна політика тощо).

Методологія проєкту передбачає:

- Визначити істотні питання політики в секторах та підсекторах і описати їх в аналітичних записках та базових звітах;
- Проаналізувати 10 істотних питань розвитку культури у фокусі проєкту й описати їх у базових звітах;
- Напрацювати й описати у стратегічних брифах пропозиції політик щодо істотних питань секторів та 10 істотних питань розвитку культури;
- Випрацювати зміни до кількох нормативно-правових актів та/або розробити концепції пілотних проєктів, щоб впровадити створені у проєкті політики;
- Проаналізувати європейський досвід планування та впровадження політик, оцінити деякі політики у сфері культури в Україні та інституційну спроможність відомств у сфері управління Міністерства культури та стратегічних комунікацій;
- Напрацювати концепції та дорожні моделі реформування мережі закладів культури та системи державного фінансування тощо.

Проєкт RES-POL активно залучає заінтересовані сторони на всіх етапах розроблення політик. Інформація про напрацювання проєкту доступна на сторінці [RES-POL y Facebook](#).

Мета таких змін НПА – зберегти історико-культурне надбання України в умовах збройного конфлікту.

Зміст напрацьованих матеріалів є відповідальністю Громадської спілки «Центр “Регіональний розвиток”» і не обов'язково відображає позицію Європейського Союзу.

Автори пропозицій до НПА – Анастасія Пеценчук
Літературний редактор – Євген Редько
Травень 2025 року

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо евакуації культурних цінностей під час дії правового режиму воєнного стану»

1. Обґрунтування необхідності ухвалення законопроєкту

Ухвалити новий Закон України «Про особливості евакуації культурних цінностей під час правового режиму воєнного стану» необхідно з огляду на наявні прогалини в законодавстві, відсутність чіткої процедури дій, а також специфічні виклики, які постали перед Україною після повномасштабного вторгнення РФ у 2022 році.

Одним із таких викликів є недостатня конкретизація процедур у чинних законах. Зокрема, Закон України «Про охорону культурної спадщини» містить лише загальні положення про збереження об'єктів культурної спадщини, але не визначає порядок евакуації у воєнний час, не регламентує дії органів охорони спадщини й не передбачає чіткого алгоритму ухвалення рішень. Положення Закону України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей» орієнтований переважно на мирний обіг культурних цінностей і не враховує особливості термінового вивезення під час бойових дій.

Крім того, немає єдиної координаційної моделі проведення евакуації. Різні установи та органи влади – Міністерство культури та стратегічних комунікацій України, обласні військові адміністрації, музеї, бібліотеки, архіви – діють без уніфікованого нормативного документа, який визначав би їхню взаємодію, повноваження та відповідальність. Існують правові колізії між цивільними органами управління та військовим командуванням щодо пріоритетності дій у зоні бойових дій.

Також нагальною є потреба врахувати стандарти міжнародного гуманітарного права, адже Україна є стороною міжнародних договорів, зокрема Гаазької конвенції 1954 року, Протоколів до неї та Конвенції ЮНЕСКО 1970 року, а також має забезпечити імплементацію директив Європейського Союзу. Відсутність в українському законодавстві спеціального акта, який впроваджував би положення цих документів на національному рівні в частині особливостей евакуації культурних цінностей під час воєнних дій, ускладнює їх ефективне застосування, у зв'язку з чим немає правових норм, які регулювали б порядок міжнародної евакуації та процедури повернення культурних цінностей після завершення бойових дій.

Ухвалення спеціального закону допоможе створити юридичну базу для співпраці з міжнародними партнерами, зокрема музеями і фондами, які готові тимчасово приймати українські культурні цінності. Наявність законодавчої норми про евакуацію дозволяє надалі ініціювати процес міжнародного відшкодування збитків або повернення тимчасово евакуйованих цінностей.

2. Мета та завдання ухвалення законопроєкту

Мета проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо евакуації культурних цінностей під час дії правового режиму воєнного стану» – підтвердити зобов'язання України дотримуватися стандартів охорони культурної спадщини навіть в умовах збройного конфлікту й забезпечити збереження власного історико-культурного надбання. Впровадження проєкту Закону сприятиме забезпеченню державних інтересів у сфері культури під час правового режиму воєнного стану.

3. Загальна характеристика та основні положення законопроєкту

Проєктом Закону пропонується внести такі зміни до законодавчих актів України:

1) пункт 19¹ частини першої статті 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» запропоновано викласти в новій редакції, передбачивши особливості евакуації культурних цінностей під час дії правового режиму воєнного стану;

2) статтю 23 Закону України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей» запропоновано доповнити новими положеннями щодо визнання підставою для тимчасового вивезення культурних цінностей за кордон необхідність їх евакуації в разі

виникнення загрози їх пошкодження або знищення під час дії правового режиму воєнного стану в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

3) підстави, закріплені у статті 22 Закону України «Про музеї та музейну справу», яка визначає порядок вивезення за межі України музейних предметів, музейних колекцій, музейних зібрань, що належать до державної частини Музейного фонду України, та предметів музейного значення, що підлягають внесенню до державної частини Музейного фонду України, запропоновано розширити новою підставою – з метою евакуації культурних цінностей у разі виникнення загрози їх пошкодження або знищення під час дії правового режиму воєнного стану.

4. Стан нормативно-правової бази в зазначеній сфері правового регулювання

У зазначеній сфері правового регулювання діють Конституція України, закони України «Про музеї та музейну справу», «Про охорону культурної спадщини», «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей», «Про правовий режим воєнного стану» та інші законодавчі акти.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Проєкт Закону буде реалізований у межах видатків, передбачених у державному та місцевих бюджетах для забезпечення поточної діяльності підприємств, установ, організацій, закладів, та в межах граничної чисельності працівників таких закладів, не потребуватиме додаткових фінансових витрат з державного та місцевих бюджетів України, додаткової штатної чисельності й видатків.

6. Запобігання корупції

У законопроєкті не зазначені правила і процедури, які можуть містити ризики вчинення корупційних правопорушень.

7. Оцінка відповідності

Проєкт Закону відповідає зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції та повністю відповідає вимогам Директиви 2014/60/ЄС Європейського парламенту і Ради від 15 травня 2014 р. та Регламенту (ЄС) № 116/2009.

Проєкт Закону не належить до сфери правовідносин, які регулюються Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод та протоколів до неї. Проєкт Закону не впливає на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Проєкт Закону не містить положень з ознаками дискримінації.

8. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків ухвалення законопроєкту

Ухвалення проєкту Закону України створить умови для евакуації і збереження культурних цінностей, які належать державі та територіальним громадам, що своєю чергою дасть змогу покращити культурну та економічну ситуацію, забезпечити передання культурних цінностей майбутнім поколінням.

Автори законопроєкту_____

Порівняльна таблиця
до проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України
щодо евакуації культурних цінностей під час дії правового режиму воєнного
стану»

Положення чинного законодавчого акта	Положення законодавчого акта з урахуванням запропонованих змін
ЗАКОН УКРАЇНИ «Про правовий режим воєнного стану»	
<p>Стаття 8. Заходи правового режиму воєнного стану</p> <p>1. В Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан, військове командування разом із військовими адміністраціями (у разі їх утворення) можуть самостійно або із залученням органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування запроваджувати та здійснювати в межах тимчасових обмежень конституційних прав і свобод людини і громадянина, а також прав і законних інтересів юридичних осіб, передбачених указом Президента України про введення воєнного стану, такі заходи правового режиму воєнного стану:</p> <p>«...»</p> <p>19-1) проводити евакуацію матеріальних і культурних цінностей, що перебувають у державній власності, у разі виникнення загрози їх пошкодження або знищення згідно з переліком, що затверджується Кабінетом Міністрів України.</p> <p>Норма відсутня;</p> <p>«...»</p>	<p>Стаття 8. Заходи правового режиму воєнного стану</p> <p>1. В Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан, військове командування разом із військовими адміністраціями (у разі їх утворення) можуть самостійно або із залученням органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування запроваджувати та здійснювати в межах тимчасових обмежень конституційних прав і свобод людини і громадянина, а також прав і законних інтересів юридичних осіб, передбачених указом Президента України про введення воєнного стану, такі заходи правового режиму воєнного стану:</p> <p>«...»</p> <p>19-1) проводити евакуацію матеріальних і культурних цінностей, що перебувають у державній, комунальній, а також у власності установ, організацій та підприємств, заснованих державою або органами місцевого самоврядування, у разі виникнення загрози їх пошкодження або знищення згідно з переліком, що затверджується Кабінетом Міністрів України.</p> <p>Для збереження культурних цінностей допускається їх тимчасове вивезення. Порядок проведення евакуації або тимчасового вивезення культурних цінностей під час дії воєнного стану встановлюється Кабінетом Міністрів України;</p> <p>«...»</p>
ЗАКОН УКРАЇНИ «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей»	
<p>Стаття 23. Тимчасове вивезення культурних цінностей</p> <p>Тимчасове вивезення культурних цінностей може здійснюватися фізичними та юридичними особами:</p> <p>«...»</p>	<p>Стаття 23. Тимчасове вивезення культурних цінностей</p> <p>Тимчасове вивезення культурних цінностей може здійснюватися фізичними та юридичними особами:</p> <p>«...»</p> <p>у зв'язку з театральною, концертною та іншою артистичною діяльністю;</p>

<p>у зв'язку з театральною, концертною та іншою артистичною діяльністю; (Норма відсутня)</p> <p>в інших випадках, передбачених законодавством України.</p>	<p>для проведення їх евакуації у разі виникнення загрози їх пошкодження або знищення під час дії правового режиму воєнного стану в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;</p> <p>в інших випадках, передбачених законодавством України.</p>
<p>Культурні цінності, тимчасово вивезені з України і не повернуті в обумовлений угодою термін, вважаються незаконно вивезеними.</p>	<p>Культурні цінності, тимчасово вивезені з України і не повернуті в обумовлений угодою термін, вважаються незаконно вивезеними, якщо інше не передбачено законодавством України та міжнародними договорами.</p>
<p>ЗАКОН УКРАЇНИ «Про музеї та музейну справу»</p>	
<p>Стаття 22. Порядок вивезення за межі України музейних предметів, музейних колекцій, музейних зібрань, що належать до державної частини Музейного фонду України, та предметів музейного значення, що підлягають внесенню до державної частини Музейного фонду України</p> <p>Вивезення за межі України музейних предметів, музейних колекцій, музейних зібрань, що належать до державної частини Музейного фонду України, та предметів музейного значення, що підлягають внесенню до державної частини Музейного фонду України, забороняється, крім випадків тимчасового їх перебування за кордоном для експонування на виставках, реставрації або проведення наукової експертизи</p> <p>на підставі свідоцтва на право вивезення (тимчасового вивезення) культурних цінностей відповідно до Закону України "Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей" та за погодженням з центральним органом виконавчої влади у сфері культури і туризму.</p>	<p>Стаття 22. Порядок вивезення за межі України музейних предметів, музейних колекцій, музейних зібрань, що належать до державної частини Музейного фонду України, та предметів музейного значення, що підлягають внесенню до державної частини Музейного фонду України</p> <p>Вивезення за межі України музейних предметів, музейних колекцій, музейних зібрань, що належать до державної частини Музейного фонду України, та предметів музейного значення, що підлягають внесенню до державної частини Музейного фонду України, забороняється, крім випадків тимчасового їх перебування за кордоном для експонування на виставках, реставрації, проведення наукової експертизи або з метою їх евакуації у разі виникнення загрози їх пошкодження або знищення під час дії правового режиму воєнного стану на підставі свідоцтва на право вивезення (тимчасового вивезення) культурних цінностей відповідно до Закону України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей» та за погодженням з центральним органом виконавчої влади у сфері культури і туризму.</p>

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ
УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА

від _____ 2025 р. № _____
Київ

Про тимчасове переміщення (евакуацію) культурних цінностей, які перебувають в установах, організаціях, підприємствах, закладах усіх форм власності протягом дії правового режиму воєнного стану та їх повернення

Відповідно до пункту 19-1 частини першої статті 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» Кабінет Міністрів України **п о с т а н о в л я є:**

1. Затвердити **Порядок тимчасового переміщення (евакуації) культурних цінностей, які перебувають в установах, підприємствах, організаціях, закладах усіх форм власності незалежно від підпорядкування протягом дії правового режиму воєнного стану та їх повернення, що додається.**

2. Затвердити **Типове положення про комісію з евакуації культурних цінностей, що додається.**

3. Пункт перший Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2013 р. № 841 «Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій» (Офіційний вісник України, 2013 р., № 92, ст. 3386) доповнити словами «крім тимчасового переміщення (евакуації) культурних цінностей протягом дії правового режиму воєнного стану.»

4. Пункт четвертий Положення про Міністерство культури та стратегічних комунікацій України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2019 р. № 885 доповнити після підпункту 103-11 новим підпунктом такого змісту: «103-12) забезпечує збирання, систематизацію, збереження та захист цифрових копій фондово-облікової документації, резервне зберігання оцифрованої фондово-облікової документації в інформаційно-комунікаційних системах, що відповідають вимогам кіберзахисту, з можливістю оперативного доступу в разі потреби».

5. Обласним, Київській міській військовим адміністраціям, органам місцевого самоврядування:

вжити заходів до тимчасового переміщення (евакуації) культурних цінностей відповідно до Порядку, затвердженого цією постановою;

визначити підприємства, установи, організації, заклади, що розташовані на території відповідних територіальних громад, районів, областей, для тимчасового розміщення (евакуації) культурних цінностей;

у разі прийняття рішення про тимчасове переміщення (евакуацію) культурних цінностей до визначених підприємств, установ, організацій, закладів сприяти в забезпеченні достатньої кількості працівників, що необхідно для вжиття заходів щодо збереження культурних цінностей.

6. Міністерству культури та стратегічних комунікацій України

разом з міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, обласними військовими адміністраціям, органами місцевого самоврядування визначити заклади, до яких можуть бути тимчасово переміщені (евакуйовані) культурні цінності, зокрема й за межі території України, відповідно до Порядку, затвердженого цією постановою;

забезпечити контроль за тимчасовим переміщенням (евакуацією) культурних цінностей відповідно до пункту ____, затвердженого цією постановою Порядку.

7. Міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади, обласним, Київській міській військовій адміністрації, органам місцевого самоврядування поінформувати протягом 30 днів після набрання чинності цією постановою Міністерство культури та стратегічних комунікацій України про культурні цінності, які тимчасово переміщені (евакуйовані), про нетранспортабельні та малотранспортабельні культурні цінності і про інші культурні цінності, які не переміщені (евакуйовані) та перебувають під загрозою знищення, на день набрання чинності цією постановою.

8. Ця постанова набирає чинності з її опублікування й діє протягом одного року з дня припинення або скасування воєнного стану.

**Прем'єр-міністр
України**

Ю. СВИРИДЕНКО

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів
України
від _____ 2025 р. №

Порядок тимчасового переміщення (евакуації) культурних цінностей, які перебувають в установах, організаціях, підприємствах, закладах усіх форм власності протягом дії правового режиму воєнного стану, та їх повернення

Загальні питання

1. Цей Порядок про тимчасове переміщення (евакуацію) культурних цінностей, які перебувають в установах, організаціях, підприємствах, закладах усіх форм власності протягом дії правового режиму воєнного стану, та їх повернення (далі – Порядок) визначає механізм гарантування безпеки музейних предметів, музейних зібрань та предметів музейного значення (далі – культурних цінностей), які постійно перебувають на зберіганні в організаціях, установах, підприємствах незалежно від форм власності та підпорядкування (далі – заклади), під час воєнного стану, завдяки заходам до їх тимчасового переміщення (евакуації), забезпечення розміщення, належного догляду, зберігання, моніторингу, оцінювання ризиків, а також повернення за місцем їх постійного перебування, а в разі тимчасового переміщення (евакуації) за межі території України – в Україну.

2. Цей Порядок встановлює єдиний механізм організації, планування, підготовки та проведення комплексу заходів з тимчасового переміщення (евакуації) культурних цінностей, що належать до Музейного фонду України, а також пов'язаних з ними книг обліку, інших культурних цінностей у разі виникнення загрози їх пошкодження або знищення протягом дії правового режиму воєнного стану.

3. Дія цього Порядку призначена для обов'язкового використання керівниками та працівниками музеїв, галерей, заповідників, архівів, бібліотек, зокрема наукових, та інших закладів культури всіх форм власності незалежно від підпорядкування, що зберігають культурні цінності.

Тимчасове переміщення (евакуація) культурних цінностей із приватних колекцій та з підприємств, установ, організацій, заснованих на приватній власності, здійснюється за зверненням власника або розпорядника культурних цінностей до військових адміністрацій, виконавчих органів сільських, селищних, міських рад, у межах територіальних громад, у яких розташовані зазначені культурні цінності. Таке тимчасове переміщення (евакуація) культурних цінностей здійснюється за рахунок їх власників, крім випадків, коли на момент ухвалення рішення про тимчасове переміщення (евакуацію) культурні цінності із приватних колекцій експонуються (зберігаються) в закладах, заснованих на державній або комунальній власності. У такому разі їх тимчасове переміщення (евакуація) здійснюється разом з іншими культурними цінностями такого закладу.

4. Терміни в цьому Порядку вжиті у значеннях, поданих у Кодексі цивільного захисту України та законах України «Про музеї та музейну справу», «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей», «Про культуру», «Про охорону культурної спадщини», постанові «Положення про Музейний фонд України», наказі Міністерства культури України від 21.07.2016 р. № 580 «Про затвердження Інструкції з організації обліку музейних предметів».

5. Фінансування витрат, пов'язаних із тимчасовим переміщенням (евакуацією) та поверненням культурних цінностей в межах України, здійснюється коштом власників (засновників) закладів, а також з інших джерел, не заборонених законодавством.

Тимчасове переміщення (евакуація) культурних цінностей здійснюється коштом засновників закладу, з якого вони переміщені, та з інших джерел, не заборонених законодавством.

Заходи, пов'язані з тимчасовим переміщенням (евакуацією) культурних цінностей за межі території України, здійснюють власник закладу чи уповноважені ним органи власним коштом, а також з інших джерел, не заборонених законодавством.

Відповідальні органи

6. Організація евакуації та зберігання культурних цінностей покладені на Раду міністрів Автономної Республіки Крим, військові адміністрації, органи місцевого самоврядування та керівників суб'єктів господарювання, інших юридичних осіб.

7. Рішення про евакуації ухвалює:

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах відновлення та збереження національної пам'яті, мистецтв, охорони культурної спадщини, музейної справи, вивезення, ввезення і повернення культурних цінностей, кінематографії (далі – Мінкультури) – у разі, якщо заклад державний і належить до сфери управління центрального органу виконавчої влади, або у разі евакуації за межі України, між регіонами, а також у випадках, коли Мінкультури координує переміщення згідно з покладеними повноваженнями;

обласна, Київська або Севастопольська міська військова адміністрація – у разі, якщо заклад перебуває на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, незалежно від форми власності, крім випадків, визначених у підпункті 1 цього пункту;

керівник закладу або власник культурних цінностей – у разі, якщо культурні цінності перебувають у приватній власності або в управлінні юридичної особи, яка не належить до сфери управління держави чи територіальної громади, або в разі, коли евакуація здійснюється коштом власника;

засновник закладу або відповідна військова адміністрація – у випадках, коли керівник закладу відсутній або не може здійснювати повноваження протягом трьох календарних днів з дня встановлення такого факту.

8. Обласні та Київська міська військові адміністрації у взаємодії з відповідними районними військовими адміністраціями, виконавчими органами сільських, селищних, міських рад (військовими адміністраціями населених пунктів) за місцем постійного розташування закладів забезпечують:

1) постійне оцінювання ризиків, достатнє для перебування культурних цінностей у закладах;

2) повідомлення керівнику закладу, особі, яка виконує обов'язки керівника закладу (далі – керівник закладу), про потребу в тимчасовому переміщенні (евакуації) культурних цінностей за результатами оцінювання ризиків перебування культурних цінностей у закладах із визначенням строку, протягом якого керівник закладу повинен забезпечити виконання заходів, передбачених п.п. _____ цього Порядку, а також територіальному органу Національної поліції України, Державної служби з надзвичайних ситуацій для забезпечення супроводу та вжиття заходів до організації безпеки культурних цінностей за маршрутом переміщення;

3) збирання та оновлення щомісяця інформації про заклади, зокрема про:

фактичну кількість культурних цінностей, які перебувають у кожному закладі, та можливість їх переміщення (евакуації);

фактичну кількість працівників для забезпечення супроводу під час переміщення (евакуації) (далі – супровід) культурних цінностей;

кількість вільних приміщень та сховищ у закладах і можливість розгорнути додаткові сховища для прийому культурних цінностей та супроводу з інших закладів;

контактні номери телефонів керівників закладів та їхніх заступників;

4) постійний обмін інформацією про заклади, визначеною _____ (п. 1, 3) цього пункту, зі:

структурними підрозділами з питань цивільного захисту місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування – для оперативного коригування відповідних планів цивільного захисту на особливий період;

Мінкультури – для визначення можливостей розмістити культурні цінності на території іншої області, м. Києва, з урахуванням порядку оцінювання ризиків, який затверджує Мінкультури;

5) узгодження з територіальними органами Національної поліції України маршруту переміщення культурних цінностей та супроводу в разі, коли маршрут пролягає через території, де ведуться активні бойові дії, з Мінреінтеграції та територіальними органами ДСНС, зокрема, щодо можливості тимчасового переміщення (евакуації) культурних цінностей у супроводі службового автомобіля Національної поліції України, ДСНС;

6) інформування засновника закладу, обласних, Київської міської військових адміністрацій за маршрутом переміщення культурних цінностей та супроводу для надання в разі потреби допомоги та місця для ночівлі супроводу, забезпечення його харчуванням, зокрема для подальшої дороги.

9. Обласна, Київська міська військова адміністрація на території, на якій не ведуться бойові дії, з метою організації, планування, підготовки та проведення комплексу заходів із питань тимчасово переміщених (евакуйованих) культурних цінностей забезпечує підготовку закладів для їх розміщення, зокрема й супроводу, на період, необхідний для приймання-передавання переміщених (евакуйованих) культурних цінностей, зокрема:

інших дій, необхідних для проведення відповідних заходів.

10. Обласна, Київська міська військової адміністрації, на територію якої здійснюється тимчасове переміщення (евакуація) культурних цінностей та супроводу, забезпечує, зокрема:

залучення необхідної кількості працівників до роботи з тимчасово переміщеними (евакуйованими) культурних цінностей;

організацію харчування та проживання супроводу;

сприяння особам, які супроводжують культурних цінностей під час тимчасового переміщення (евакуації), у здійсненні відповідних заходів в органах державної влади, органах місцевого самоврядування.

11. Мінкультури, обласні, Київська міська військова адміністрація за місцем постійного розташування закладу (залежно від підпорядкування (сфери управління) закладу) у взаємодії з відповідними структурними підрозділами районних військових адміністрацій, органами місцевого самоврядування (військовими адміністраціями населених пунктів) забезпечують:

координацію роботи супроводу та організації тимчасового переміщення (евакуації) культурних цінностей із закладів, з яких здійснюється тимчасове переміщення (евакуація) культурних цінностей, залежно від підпорядкування (сфери управління) закладу, а також щодо їх повернення за місцем постійного перебування, а в разі переміщення (евакуації) за межі України – в Україну;

отримання від керівників закладів, з яких здійснюється тимчасове переміщення (евакуація) культурних цінностей, копії наказу, списків культурних цінностей, супроводу, передбачених п._____ Порядку, копій (зокрема, електронних копій (фотокопій) оригіналів паперових документів) списків тимчасово переміщених (евакуйованих) культурних цінностей, їх належне збереження та нерозголошення даних про культурні цінності та інформацію про супровід (зокрема, медичну документацію, документи про освіту та інші документи);

наявність у керівника закладу, з якого здійснюється тимчасове переміщення (евакуація) культурних цінностей, і супроводу контактних даних органів та організацій, що здійснюватимуть тимчасове переміщення (евакуацію) культурних цінностей;

проведення не рідше ніж раз на рік інструктажу керівників закладів, з яких здійснюється тимчасове переміщення (евакуація) культурних цінностей, щодо організації тимчасового переміщення (евакуації), моніторингу стану переміщених (евакуйованих) цінностей та повернення таких культурних цінностей і супроводу, проходження якого керівники закладів засвідчують підписом.

Тимчасове переміщення (евакуація) культурних цінностей

12. Тимчасове переміщення (евакуацію) культурних цінностей здійснюють обласні, Київська міська військова адміністрація у взаємодії з відповідними районними військовими адміністраціями, виконавчими органами сільських, селищних, міських рад (військовими адміністраціями населених пунктів) та керівниками закладів, з яких здійснюється тимчасове переміщення (евакуація) культурних цінностей, і керівниками закладів, у яких відбуватиметься тимчасове зберігання культурних цінностей за результатами оцінювання ризиків. Порядок оцінювання ризиків, пов'язаних із тимчасовим переміщенням (евакуацією) культурних цінностей, визначено наказом Мінкультури.

13. Тимчасове переміщення (евакуація) культурних цінностей здійснюється винятково до закладів, у яких місця тимчасового зберігання культурних цінностей відповідають вимогам безпечного збереження відповідно до типів, фізичного стану та специфіки культурних цінностей, зокрема:

- захист від температурних і вологісних коливань ($21^{\circ}\text{C} \pm 2^{\circ}\text{C}$, $45\% \text{RH} \pm 8\%$; добові коливання $\leq \pm 5\% \text{RH}$);

- здійснення постійного запису T/RH-логерами (інтервал ≤ 15 хв) та щорічного аналізу за методикою EN 15757;

- захист від механічного, біологічного, хімічного впливу (тільки інертні пакувальні матеріали: Ethafoam, Plastazote, поліетилен / поліпропілен (PAT), поліестер (Mylar), Tyvek 1443R, бавовняна безкислотна tissue, картон pH 7–8, тощо);

- наявність засобів пожежогасіння та пожежної сигналізації;

- наявності можливості проводити роботи з оцифрування, дослідження, звірення наявності з фондово-обліковою документацією та перевірки стану збереження культурних цінностей;

- недопущення сторонніх осіб.

Будівля, у якій тимчасово зберігають культурні цінності, повинна мати:

- цілодобову фізичну охорону, організовану відповідно до вимог Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження категорій об'єктів державної форми власності та сфер державного регулювання, які підлягають охороні органами поліції охорони на договірних засадах» від 21 листопада 2018 р. № 975;

- охоронну сигналізацію з виведенням на пульт централізованого спостереження;

- кнопки термінового виклику поліції (тривожної кнопки);

- систему пожежної сигналізації;

- камери відеоспостереження внутрішнього й зовнішнього периметра з архівацією записів не менше ніж на 30 діб.

Тимчасове переміщення (евакуація) культурних цінностей під час дії правового режиму воєнного стану не потребує страхування культурних цінностей на території України в разі їх транспортування у супроводі озброєного конвою, який забезпечується органом, що проводить евакуацію спільно з підрозділами Національної поліції України.

14. Порядок взаємодії, права, обов'язки та відповідальність закладу, з якого здійснюється тимчасове переміщення (евакуація) культурних цінностей, та закладу, у якому відбуватиметься тимчасове зберігання культурних цінностей, регулюються договором про зберігання культурних цінностей. Договір про зберігання культурних цінностей укладають уповноважені особи закладу, з якого здійснюється тимчасове переміщення (евакуація) культурних цінностей, та закладу, у якому відбуватиметься тимчасове зберігання культурних цінностей, після прийняття наказу про тимчасове переміщення (евакуацію) культурних цінностей та до моменту передання культурних цінностей.

У договорі про зберігання культурних цінностей обов'язково зазначають:

- відомості щодо стану збереження культурних цінностей;

- умови приймання-передання;

- порядок звірення наявності предметів з фондово-обліковою документацією;

- порядок доступу до місця тимчасового зберігання культурних цінностей;

- можливість проведення робіт з оцифрування культурних цінностей;

- зобов'язання сторін щодо збереження, безпеки, обліку та повернення культурних цінностей.

Обов'язковим додатком до договору є повний перелік тимчасово переміщених (евакуйованих) культурних цінностей з посиланням на фондово-облікову документацію.

Крім того, у договорі про зберігання культурних цінностей можуть бути передбачені умови щодо перепакування культурних цінностей з урахуванням вимог щодо їх збереження.

Відповідальність за порушення умов договору зберігання культурних цінностей, зокрема за втрату, пошкодження або неналежне зберігання предметів, несе заклад, у тимчасовому розпорядженні якої перебувають культурні цінності на момент інциденту.

15. Якщо музейна колекція культурних цінностей велика й не може бути тимчасово переміщена (евакуйована) одночасно, тимчасове переміщення (евакуація) таких культурних цінностей відбувається поетапно, відповідна евакуаційна комісія розподіляє культурні цінності, які становлять частину музейного зібрання, на три групи залежно від пріоритетності їх тимчасового переміщення (евакуації).

До груп культурних цінностей, які можуть бути тимчасово переміщені (евакуйовані) відповідно до цього Порядку належать:

- перша група (евакуація першої черги) – до цієї групи належать найцінніші та унікальні об'єкти (культурні цінності) (книги обліку* (за винятком останньої книги надходжень, якщо зібрання поповнюються частіше ніж два рази на рік) або інвентарні картотеки (для природничих музеїв), предмети, занесені до Державного реєстру національного культурного надбання, предмети із зібрань, внесених до Державного реєстру наукових об'єктів, що становлять національне надбання, архівні комплекти вихідних матеріалів фільмів – сукупність плівкових носіїв оригіналу фільму, що складається з негатива (дубль-негатива), еталонного та прокатного позитива зображення, оптичної фонограми, призначених для довічного зберігання (згідно з чинною редакцією Закону «Про кінематографію»), унікальні предмети загальносвітового значення, унікальні джерела і предмети, що мають доказову цінність для історії української державності та культури, унікальні джерела і предмети, що засвідчують ідентичність і культуру корінних народів України, унікальні та характерні предмети, що підтверджують колонізаційну чи окупаційну політику Росії / Російської імперії / РФ щодо України, злочини проти української культури та народу, характерні приклади унікальних локальних явищ (на рівні населеного пункту / району / області / спільнот, локальної історії та культури), архівні документи, що підтверджують провенанс предметів цієї черги евакуації (за наявності часу та місця у транспорті), сервери та зовнішні носії, що містять цифрові копії книг обліку, архівів та оцифрованих предметів;
- друга група – унікальні зразки, які неможливо відновити в разі втрати, найцінніші витвори живопису, скульптури, графіки, предмети декоративно-ужиткового мистецтва, які мають загальнонаціональне значення, експонати-реліквії, які відображають становлення та розвиток держави Україна, пам'ятки природничої історії, що становлять загальноукраїнський інтерес, зразки рідкісних, зникаючих і вимерлих видів (представники Червоної книги України та міжнародних охоронних списків, зразки з місць збирання, які більше не існують (наприклад, зона затоплення Каховського водосховища), зразки з місць, знищених катастрофами або антропогенним впливом), ваучерні зразки – зразки, які мають детальну документацію та слугують доказами існування певного виду в конкретному місці та в певний час; предмети / об'єкти, що формують історичну, політичну та культурну ідентичність України; предмети / об'єкти, пов'язані з ідентичністю корінних народів України; предмети та джерела, що мають виняткову цінність / значення для самої інституції (музею), її ідентичності, місії, історії та функціонування; меморіальні предмети, пов'язані з історичними постатями – носіями ідей або з ідеями незалежності, свободи, рівності; предмети, що засвідчують цінність прав людини або випадки їх порушення, які мали суттєвий вплив на національні або локальні спільноти; предмети, які будуть загрожені в разі окупації (ризик викрадення та знищення на ідеологічній основі);
- третя група – зразки, що мають менше наукове значення, або добре задокументовані дублікати твори живопису, скульптури, графіки і твори декоративно-ужиткового мистецтва, а також пам'ятки матеріальної й духовної

культури українського народу, що мають високу художню й історичну цінність та яскраво відбивають особливості локальної історії, погано задокументовані зразки, науково-допоміжний фонд, освітні колекції, сировинний фонд (якщо він добре задокументований і є можливість, його рекомендовано евакуювати разом із другою групою).

16. Керівник закладу відповідає за заходи з підготовки культурних цінностей до тимчасового переміщення (евакуації) в межах України та за її межі, що передбачає відбір культурних цінностей за групами згідно з рішенням евакуаційної комісії, створеної наказом керівника закладу, з якого здійснюється тимчасове переміщення (евакуація) культурних цінностей.

17. Затверджені евакуаційною комісією списки культурних цінностей, дібраних за групам, становлять основу під час складання **плану тимчасового переміщення** (евакуації) та для визначення потреб у пакувальних матеріалах, тарі, робочий силі, транспорту і постійних чи тимчасових сховищах **згідно з Додатком 2 до цього Порядку**. Такі списки направляють у профільні департаменти (управління) культури ОВА для подальшого подання в Мінкультури.

18. Нетранспортабельні культурні цінності заносяться евакуаційною комісією в окремий список (перелік). Нетранспортабельні культурні цінності підлягають захисту за місцем їх постійного зберігання згідно з рекомендаціями відповідних фахівців – реставраторів.

До нетранспортабельних цінностей належать витвори мистецтва, виконані з каменю, металу, дерева та інших матеріалів, що мають великі габарити й вагу та переміщення яких потребує спеціального транспорту або неможливе в наявних умовах. Для захисту нетранспортабельних культурних цінностей використовують укриття в місцях розташування цих цінностей, які забезпечують їх збереження.

Якщо окремі культурні цінності (музейні предмети) мають високу наукову, історичну, художню чи іншу цінність, однак з об'єктивних причин не можуть бути включені до першої групи евакуації або не підлягають евакуації взагалі (нетранспортабельні культурні цінності), заклади зобов'язані забезпечити їх першочергове оцифрування.

Оцифрування розуміють як створення цифрових копій культурних цінностей, архівів та фондово-облікової документації з метою їх збереження, ідентифікації, документування, дослідження та забезпечення доступу до інформації про них. Оцифрування може передбачати 2D-сканування, фотографування, 360-градусну зйомку, 3D-сканування, спектральну зйомку, створення цифрових файлів і метаданих про фізичні, візуальні, хімічні властивості об'єкта тощо.

Такі предмети заносять до окремого пріоритетного списку для оцифрування, який формується музейною евакуаційною комісією, погоджується з органом управління й направляється в Мінкультури.

До початку тимчасового переміщення (евакуації) культурних цінностей має бути оцифрована фондово-облікова документація, яка направляється в Мінкультури, що збирає, систематизує, зберігає та захищає цифрові копії фондово-облікової документації, забезпечує резервне зберігання оцифрованої фондово-облікової документації в інформаційно-комунікаційних системах, які відповідають вимогам кіберзахисту, з можливістю оперативного доступу в разі потреби.

19. У разі необхідності тимчасового переміщення (евакуації) культурних цінностей у межах України та за її межі, щоб забезпечити своєчасну, безпечну та контрольовану евакуацію культурних цінностей, мінімізувати ризики втратити або пошкодити музейні предмети, а також координувати взаємодію між закладом, з якого здійснюють тимчасове переміщення (евакуацію) культурних цінностей, органами державної влади, військовими адміністраціями та закладами тимчасового зберігання культурних цінностей, евакуаційна комісія розробляє план евакуації культурних цінностей. Розроблений план евакуації затверджує керівник закладу, з якого тимчасово переміщують (евакуюють) культурні цінності.

Розробляючи плану евакуації, евакуаційна комісія враховує інвентаризаційні дані, фондово-облікову документацію, технічні характеристики культурних цінностей, зарахування культурних цінностей до однієї з груп відповідно до пункту — цього порядку

та інфраструктурні спроможності для їх переміщення. Під час підготовки плану враховують класифікацію культурних цінностей за пріоритетністю евакуації, умови зберігання, а також вимоги до місць тимчасового зберігання.

План евакуації музейних цінностей (далі – план евакуації) – це документ, який визначає послідовність дій, обов'язки, ресурси та маршрути, необхідні для тимчасового переміщення (евакуації) культурних цінностей з метою забезпечення їх збереження в разі виникнення загроз природного, техногенного чи воєнного характеру.

Для закладів державної форми власності, що належать до сфери управління центральних органів виконавчої влади, а також для закладів, які зберігають особливо цінні колекції національного значення, план евакуації погоджується з Мінкультури і відповідною обласною чи Київською міською військовою адміністрацією.

Для закладів комунальної та приватної форми власності план тимчасового переміщення (евакуації) погоджується з відповідним органом управління у сфері культури місцевого самоврядування та з обласною або Київською міською військовою адміністрацією.

Примірний зміст плану тимчасового переміщення (евакуації) дано в додатку 2 до цього Положення.

У разі виявлення загрози пошкодження чи руйнування культурних цінностей відповідно до порядку оцінювання ризиків керівник закладу має право ініціювати виконання затвердженого плану тимчасового переміщення (евакуації) без необхідності отримати додаткове погодження з боку засновника, Мінкультури або обласної військової адміністрації.

20. Керівник закладу, з якого здійснюють тимчасове переміщення (евакуацію) культурних цінностей, забезпечує виконання плану евакуації

21. Якщо внаслідок оцінювання ризиків виявлено підвищення ризиків перебування культурних цінностей у закладах, розташованих на території відповідних областей, м. Києва, засновник закладу, обласна, Київська міська військова адміністрація за місцем постійного розташування закладу визнає подальше перебування культурних цінностей у закладі небезпечним.

Якщо керівник закладу (зокрема, у разі усунення керівника від виконання обов'язків чи відсутності керівника) з технічних або інших причин не може видати наказ про тимчасове переміщення (евакуацію) культурних цінностей і визначити супровід, засновник закладу або уповноважені ними особи, обласна, Київська міська військова адміністрація за місцем постійного розташування закладу протягом трьох календарних днів визначає особу, відповідальну за виконання обов'язків щодо тимчасового переміщення (евакуації). Така особа забезпечує виконання функцій законного представника закладу відповідно до Закону України «Про музеї та музейні цінності».

22. Для повторного тимчасового переміщення (евакуації) культурних цінностей у межах України керівник закладу отримує погодження Мінкультури, обласної, Київської міської військової адміністрації за місцем постійного розташування закладу, а у разі відсутності технічної можливості – погодження відповідною військовою адміністрацією – залежно від підпорядкування (сфери управління) закладу.

Тимчасове переміщення (евакуація) культурних цінностей за межі України може бути визнане необхідним лише щодо культурних цінностей, зарахованих до першої та другої груп пріоритетності, якщо не має змоги створити належні умови для розміщення культурних цінностей в Україні з урахуванням потреб в особливих умовах догляду й за умови запрошення та підписання договору про зберігання культурних цінностей особами у встановленому законодавством порядку, з дотриманням встановлених законодавством вимог щодо приймання та супроводу переміщення культурних цінностей.

23. Передання культурних цінностей до місця тимчасового зберігання (далі – МТЗ) може здійснюватися в один із поданих способів залежно від обсягів переміщення, умов безпеки й можливості зафіксувати облікові дані:

1) поіменно передання (попредметне) – із внесенням кожного предмета у книгу тимчасового обліку із зазначенням усіх ідентифікаційних даних відповідно до фондово-облікової документації. Таке передання відбувається, якщо в закладу, де тимчасово зберігають культурні цінності, є профільні спеціалісти для відповідної групи предметів або можна їх залучити;

2) спрощена процедура фіксації – можлива, якщо кількість переміщених предметів перевищує 5000 одиниць зберігання. У такому разі допускається внесення узагальненого запису у книги тимчасового обліку з обов'язковим зазначенням:

повної назви закладу, з якого тимчасово переміщують (евакуують) культурні цінності; загальної кількості переданих предметів;

форматів тимчасової інвентаризації (наприклад, ТЗ "#N - #NNNN");

3) передання в опломбованій тарі – можливе передання культурних цінностей у закритій, промаркованій, опломбованій тарі (ящики, контейнери, сейфи, упаковки тощо) з подальшим поіменним звірянням (розпакуванням і внесенням у книги тимчасового обліку).

Попредметне передання в такому разі має бути завершено не пізніше ніж через 18 місяців з моменту переміщення, за винятком випадків, коли предмети були передані до набрання чинності відповідною постановою Кабінету Міністрів України.

Повернення культурних цінностей

24. Повернення культурних цінностей до закладів, з яких вони були евакуйовані, належить здійснити протягом 18 місяців після припинення або скасування правового режиму воєнного стану й на підставі відповідного рішення Мінкультури, розпорядження обласної військової адміністрації або Київської міської військової адміністрації. Повернення тимчасово переміщених культурних цінностей здійснюють у порядку, передбаченому в наказі Міністерства культури України «Про затвердження Інструкції з організації обліку музейних предметів» від 21.07.2016 р. № 580.

25. Мінкультури, обласні військові адміністрації та Київська міська військова адміністрація є органами, відповідальними за повернення евакуйованих культурних цінностей.

26. Заходи з повернення евакуйованих культурних цінностей фінансують за рахунок коштів Державного бюджету України, передбачених на відповідний рік для Мінкультури, обласної військової адміністрації, Київської міської військової адміністрації за місцем реєстрації закладу, з якого тимчасово евакуйовано культурні цінності, або інших джерел, не заборонених законодавством.

27. У випадку, якщо культурні цінності були евакуйовані до закладу, розташованого в межах території України, заклад, з якого евакуйовані культурні цінності, подає у встановленому законодавством порядку (про ДСК) до Мінкультури, обласної військової адміністрації, Київської міської військової адміністрації (органу, який видав наказ на евакуацію) клопотання про їх повернення, яке містить:

перелік культурних цінностей;

інвентарні номери предметів;

назву та адресу закладу, до якого культурні цінності були переміщені (евакуйовані);

адресу (місце тимчасового зберігання) культурних цінностей, які були переміщені (евакуйовані);

інформацію про стан приміщення закладу, з якого культурні цінності були переміщені (евакуйовані);

пропоновану дату повернення.

28. Мінкультури, обласна військова адміністрація, Київська міська військова адміністрація протягом 30 календарних днів після отримання клопотання:

перевіряє стан приміщення закладу постійного зберігання;

ухвалює рішення щодо повернення культурних цінностей.

Якщо приміщення закладу, з якого культурні цінності були евакуйовані, не придатне для подальшого зберігання культурних цінностей або зруйноване й не відповідає вимогам Наказу Міністерства культури України «Про затвердження Інструкції з організації обліку музейних предметів» від 21.07.2016 р. № 580, Мінкультури, обласна військова адміністрація, Київська міська військова адміністрація ухвалює рішення про продовження терміну евакуації або передання на тимчасове зберігання й дослідження до іншого закладу в межах області, до якої належать евакуйовані колекції (культурні цінності), при цьому такі колекції (культурні цінності) залишаються нероздільними й не можуть бути розформовані.

Якщо приміщення закладу, з якого культурні цінності були евакуйовані, збереглося, проте не відповідає вимогам безпечного збереження культурних цінностей, встановленим Наказом Міністерства культури України «Про затвердження Інструкції з організації обліку

музейних предметів» від 21.07.2016 р. № 580, власник закладу, з якого культурні цінності були тимчасово переміщені (евакуйовані), спільно з відповідною обласною або Київською міською військовою адміністрацією зобов'язані розв'язати питання щодо:

фінансування заходів з приведення таких приміщень у відповідність до чинних стандартів;

та/або

забезпечення закладу, з якого культурні цінності були евакуйовані, іншим приміщенням, яке відповідає вимогам законодавства.

У такому разі культурні цінності, евакуйовані на тимчасове зберігання, мають бути повернуті до закладу, з якого культурні цінності були тимчасово евакуйовані, не пізніше ніж через 3 роки з дати завершення / припинення правового режиму воєнного стану.

Якщо приміщення закладу, з якого культурні цінності були тимчасово переміщені, збереглися й відповідають вимогам Наказу Міністерства культури України «Про затвердження Інструкції з організації обліку музейних предметів» від 21.07.2016 р. № 580, повернення тимчасово переміщених культурних цінностей до закладу, з якого культурні цінності були тимчасово переміщені, здійснюють не пізніше ніж протягом 18 місяців з дня припинення / скасування правового режиму воєнного стану.

Заборонено вилучати з користування музею приміщення під час відсутності культурних цінностей у зв'язку з переміщенням (евакуацією).

29. Після ухвалення Мінкультури рішення про повернення культурних цінностей, які були евакуйовані, заклад, з якого були евакуйовані культурні цінності, направляє представників до місце розташування евакуйованих культурних цінностей, щоб підготувати їх повернення.

Підготовка повернення евакуйованих культурних цінностей передбачає огляд культурних цінностей, що повертаються; складання акта перевірки культурних цінностей із зазначенням їхнього стану, інвентарного номера, їх пакування та номера / номерів пломб, коробок чи транспортних засобів, за допомогою яких здійснюють повернення культурних цінностей.

Складений у трьох примірниках акт підписують уповноважені представники закладу, з якого культурні цінності були переміщені (евакуйовані), закладу, до якого культурні цінності були переміщені (евакуйовані), та представник Мінкультури (або уповноважена особа).

Підписаний акт протягом _____ робочих днів з моменту його складання закладом, з якого культурні цінності були евакуйовані, направляється в Мінкультури.

Повернення евакуйованих культурних цінностей має бути здійснене не пізніше _____ календарних днів з моменту ухвалення Мінкультури рішення про повернення культурних цінностей.

30. Повернення культурних цінностей здійснюють, транспортуючи їх у супроводі представників закладу, з якого культурні цінності були евакуйовані.

32. Повернення тимчасово евакуйованих культурних цінностей здійснюють на підставі останнього акта звірення наявності та стану збереження предметів. Повернення може відбуватися в один із двох способів:

в опломбованій та відповідно промаркованій тарі (коробки, ящики, сейфи тощо);

попредметно, з оформленням відповідних облікових документів.

Моніторинг тимчасового переміщення (евакуації) культурних цінностей.

33. Моніторинг тимчасового переміщення (евакуації) культурних цінностей (далі – моніторинг) – це система заходів, які здійснює Мінкультури з метою забезпечення обліку та контролю за станом збереження й фактичним місцеперебуванням культурних цінностей; перевірки належного збереження, безпеки та умов зберігання; запобігання втраті, пошкодженню або незаконному відчуженню; оцінювання обґрунтованості та доцільності продовження строку перебування цінностей за межами місць постійного зберігання, зокрема за межами України, в порядку і в спосіб, передбачені законодавством.

Моніторинг здійснює Мінкультури у взаємодії з місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та закладами, до яких переміщені культурні цінності для тимчасового зберігання.

34. Моніторинг тимчасового переміщення (евакуації) культурних цінностей передбачає такі заходи:

ведення Мінкультури єдиного електронного реєстру тимчасово переміщених культурних цінностей із зазначенням їх характеристик, місця перебування та відповідальних осіб. Порядок ведення реєстру затверджує Мінкультури;

регулярне збирання, аналіз та оновлення інформації від установ, які здійснюють тимчасове зберігання культурних цінностей;

проведення планових і позапланових перевірок місць тимчасового зберігання культурних цінностей з виїздом уповноважених представників Мінкультури;

фіксацію результатів перевірок у відповідних актах, виявлення можливих порушень, пошкоджень або інших надзвичайних ситуацій, пов'язаних зі збереженням культурних цінностей;

своєчасне реагування на будь-які виявлені порушення та координацію з відповідними органами державної влади для їх усунення;

інші дії відповідно до вимог законодавства.

35. Перевірки, які здійснює Мінкультури для досягнення мети, визначеної в п. ___ цього Порядку, можуть бути:

планові – проводять не частіше ніж раз на 2 роки з обов'язковим попереднім повідомленням установи за 30 календарних днів до перевірки;

позапланові – здійснюють у разі отримання інформації про можливі порушення або виникнення надзвичайних ситуацій щодо культурних цінностей без попереднього повідомлення закладу.

36. Під час планових перевірок уповноважені представники Мінкультури:

оглядають приміщення, де зберігаються культурні цінності;

здійснюють вибірккову перевірку культурних цінностей без відкриття їхнього пакування;

перевіряють умови зберігання на відповідність вимогам законодавства та стан збереженості культурних цінностей;

за результатами проведеної перевірки складають акти перевірки, які підписують представник Мінкультури та керівник або уповноважена особа закладу.

Під час позапланових перевірок уповноважені представники Мінкультури мають право перевіряти лише умови зберігання на відповідність вимогам законодавства та стан збереженості культурних цінностей без відкриття їхнього пакування.

37. **Акт перевірки (додаток 1 до Порядку)** має містити:

дату, час та місце проведення перевірки;

перелік осіб, які брали участь у перевірці;

результати огляду культурних цінностей;

опис виявлених порушень або зауважень щодо умов зберігання та рекомендації щодо їх усунення;

термін, у який установа повинна усунути виявлені порушення (за наявності);

підписи сторін та інші відомості.

У разі виявлення під час моніторингу порушень або загроз стану збереження культурних цінностей Мінкультури:

письмово інформує керівництво закладу про необхідність вжити заходи щодо усунення порушень у встановлені терміни;

у разі систематичних порушень або створення загрози втрати чи пошкодження культурних цінностей ініціює питання щодо дострокового повернення цих цінностей до місць їх постійного зберігання або зміни місця їх тимчасового зберігання;

у разі виявлення ознак правопорушень, які можуть свідчити про злочин, негайно повідомляє правоохоронні органи.

Додаток 1

до Порядку тимчасового переміщення (евакуації)
культурних цінностей, які перебувають в
установах, організаціях, підприємствах, закладах
усіх форм власності протягом дії правового
режиму воєнного стану, та їх повернення,
затвердженого постановою Кабінету Міністрів
України
від _____ 2025 р. №

Форма Акта перевірки

Дата проведення перевірки: _____

Час проведення перевірки: _____

Місце проведення перевірки (назва установи, адреса):

Перелік осіб, які брали участь у перевірці:

1. _____

2. _____

Результати огляду культурних цінностей:
_____Виявлені порушення або зауваження щодо умов зберігання:
_____Рекомендації щодо усунення порушень:

Термін усунення виявлених порушень: _____

Підписи учасників перевірки:

Представник Мінкультури: _____

Керівник (представник) установи: _____

Додаток 2
до Порядку тимчасового переміщення (евакуації)
культурних цінностей, які перебувають в
установах, організаціях, підприємствах, закладах
усіх форм власності протягом дії правового
режиму воєнного стану, та їх повернення,
затвердженого постановою Кабінету Міністрів
України
від _____ 2025 р. №

**Форма повідомлення
про загрозу надзвичайної ситуації та/або надзвичайну ситуацію**

Назва установи: _____

Тип повідомлення: _____

(про загрозу надзвичайної ситуації / про надзвичайну ситуацію)

Дата й час настання надзвичайної ситуації та/або загрози надзвичайної ситуації:

Опис загрози надзвичайної ситуації та/або надзвичайної ситуації (характер, причини, наслідки):

Перелік пошкоджених / знищених культурних цінностей (назва, інвентарний номер, опис пошкоджень):

1. _____

2. _____

Заходи, вжиті для ліквідування наслідків надзвичайної ситуації:

Контактна особа (ПІБ, посада, телефон, e-mail):

Дата складання повідомлення: _____

Підпис керівника установи: _____

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів
України
від _____ 2025 р. № _____

**Типове положення
про комісію з евакуації культурних цінностей**

1. На виконання пункту 19-1 частини першої статті 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», пункту ___ постанови Кабінету Міністрів України від _____ № _____ «Про тимчасове переміщення (евакуацію) культурних цінностей, які перебувають в установах, організаціях, підприємствах, закладах усіх форм власності протягом дії правового режиму воєнного стану, та їх повернення» з метою підготовки культурних цінностей до тимчасового переміщення (евакуації) в межах України та за її межі створити комісію з евакуації культурних цінностей.

2. Комісію з евакуації культурних цінностей очолює керівник закладу або його заступник.

До складу комісії з евакуації культурних цінностей входять:

- головний зберігач фондів (заступник голови комісії);
- завідувачі фондів та експозиційних відділів;
- провідні науковці, відповідальні за ключові колекції;
- реставратори різних спеціалізацій;
- співробітник, відповідальний за безпеку та охорону музею;
- співробітник, відповідальний за інженерно-технічне забезпечення, зв'язок та логістику;

– інші фахівці за рішенням керівника музею.

3. Основними завданнями комісії з евакуації культурних цінностей є :

1) розроблення, узгодження та регулярне (не рідше ніж один раз на рік, а також у разі зміни обстановки чи законодавства) оновлення детального Плану евакуації музейних цінностей згідно з Додатком 1 до цього Положення;

2) оцінювання ризиків для колекцій та будівлі музею, визначення пріоритетів та черговості евакуації музейних предметів;

3) організація та проведення систематичного навчання та практичних тренувань персоналу музею щодо дій в умовах надзвичайних ситуацій, правил пакування, поводження з різними типами музейних предметів, використання засобів індивідуального захисту, первинних засобів пожежогасіння та надання домедичної допомоги;

4) визначення потреб у пакувальних матеріалах, транспорті, обладнанні та інших ресурсах, необхідних для евакуації, та організація їх завчасного накопичення або визначення джерел отримання;

5) координація дій структурних підрозділів закладу під час підготовки та безпосереднього проведення евакуації;

6) забезпечення підготовки та належного стану облікової документації, необхідної для евакуації;

7) взаємодія з Мінкультури, місцевими органами виконавчої влади, Державної служби надзвичайних ситуацій України та іншими залученими структурами з питань планування та проведення евакуації;

8) проведення перевірки наявності культурних цінностей та здійснення організаційних заходів, щоб отримати документи відповідно до вимог законодавства для переміщення (евакуації) за кордон, на підставі яких Державна прикордонна служба України та Державна митна служба України дозволять перетин державного кордону (у разі тимчасового переміщення (евакуації) культурних цінностей за межі України);

9) проведення роз'яснювальної роботи з працівниками, особами, що супроводжують переміщення (евакуацію) культурних цінностей, щодо правил поведінки

під час тимчасового переміщення (евакуації), дій під час обстрілів та вибухів, а також надання домедичної допомоги;

10) ознайомлення супроводу з їхніми повноваженнями, правами та обов'язками під час тимчасового переміщення (евакуації) культурних цінностей та перебування за місцем їх тимчасового переміщення (евакуації), передбаченими _____ пунктами цього Порядку (внаслідок інструктажу, проходження якого супроводник засвідчує підписом).

11) надання супроводу копій документів та інформації про контактну особу, яка відповідає за них, для зв'язку з ними;

12) повідомлення _____ (уповноважених органів) про планування тимчасового переміщення (евакуації) культурних цінностей та осіб, які їх супроводжують, можливість здійснювати такі заходи, дату та місце тимчасового переміщення (евакуації), контакти супроводних осіб.

4. Рішення комісії оформляють протоколом, до якого додають перелік обраних предметів із зазначенням порядкового, вступного, інвентарного номера, назви предмета, датування, зазначають стан збереження, вказують об'єм та вага, затверджують наказом керівника закладу.

5. Нетранспортабельні цінності мають бути в окремому списку й підлягають захисту за місцем їх постійного зберігання згідно з рекомендацією відповідних фахівців-реставраторів.

До нетранспортабельних цінностей належать витвори мистецтва, виконані з каменю, металу, дерева та інших матеріалів, що мають великі габарити та вагу. Для їх захисту використовують міцні укриття в місцях розташування цих цінностей.

Для малотранспортабельних цінностей застосовують переміщення в укриття, створені в землі.

Комісія разом з обласними військовими адміністраціями, органами місцевого самоврядування вживає заходів щодо забезпечення збереження нетранспортабельних і малотранспортабельних культурних цінностей.

6. Очолює комісію керівник органу, який її утворив.

Роботою комісії керує її голова, а за відсутності голови – за його дорученням – заступник голови.

Засідання комісії веде голова, а за його відсутності – заступник голови.

Персональний склад комісії затверджує голова комісії.

Голова комісії організує її роботу за допомогою секретаріату.

7. Голова комісії має право:

залучати до роботи з евакуації культурних цінностей, запобігання виникненню надзвичайної ситуації або ліквідації її наслідків будь-які транспортні, рятувальні, відбудовні, медичні та інші сили й засоби відповідно до законодавства;

приймати в межах повноважень комісії рішення щодо реагування на надзвичайну ситуацію;

вносити пропозиції в межах законодавства щодо заохочення осіб, які зробили вагомий внесок у запобігання надзвичайній ситуації, ліквідацію її наслідків;

делегувати на період ліквідації наслідків надзвичайної ситуації повноваження заступникам голови комісії;

визначати функційні обов'язки членів комісії (за напрямом роботи у складі комісії).

8. Робочим органом комісії (секретаріатом), що забезпечує підготовку, скликання та проведення засідань, а також контролює виконання її рішень, є структурний підрозділ _____ закладу, у якому утворена комісія.

9. Комісія проводить засідання в разі потреби, але не менш ніж один раз на три місяці згідно з планом роботи комісії, який затверджується нею. У разі загрози або виникнення надзвичайної ситуації, яка потребує невідкладних заходів, евакуації культурних цінностей, засідання комісії проводять невідкладно.

Рішення комісії приймають колегіально більш як двома третинами її складу. Член комісії, який не підтримує пропозиції та рекомендації, ухвалені комісією, може викласти в письмовій формі окрему думку, яку додають до протоколу засідання.

Рішення комісії оформляють протоколом, який підписує головуючий та відповідальний секретар (секретар) комісії.

10. Голова комісії може прийняти рішення про проведення засідання комісії в режимі відеоконференції з використанням відповідного програмного забезпечення, зокрема через Інтернет (далі – онлайн-засідання комісії). В онлайн-засіданні комісії беруть участь члени комісії, а також інші особи, визначені її головою.

Онлайн-засідання комісії можуть проводити у невідкладних випадках, пов'язаних із запобіганням надзвичайним ситуаціям, ліквідацією їх наслідків, а також з питань, пов'язаних із виникненням загрози життю та/або здоров'ю населення.

Підготовку та проведення онлайн-засідання комісії здійснює секретаріат комісії за допомогою відповідних структурних підрозділів закладу.

Секретаріат комісії забезпечує інформування членів комісії та інших визначених головуючим осіб, які братимуть участь в онлайн-засіданні комісії, про дату й час засідання та надсилає їм проєкт порядку денного.

Організаційно-технічне забезпечення онлайн-засідання комісії покладено на відповідний підрозділ закладу.

Результати онлайн-засідання комісії оформлюють протоколом, який підписує головуючий та відповідальний секретар (секретарем) комісії.

11. Рішення комісії, ухвалені в межах її повноважень, обов'язкові для виконання органами державної влади та органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, розташованими на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

12. За членами комісії на час виконання завдань зберігається заробітна плата за основним місцем роботи.

Додаток

до Типового положення про комісію з евакуації культурних цінностей, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від _____ 2025 р. №

Примірний план евакуації культурних цінностей

I.

План евакуації повинен мати чітку структуру й містити такі основні розділи:

1. Аналітична частина:

Загальна характеристика музею (місцезнаходження, особливості будівлі, кількість та характер колекцій).

Аналіз потенційних загроз (воєнні дії, терористичні акти, пожежі, повені, землетруси, техногенні аварії тощо) та оцінка ризиків для будівлі та колекцій.

Висновки щодо найвразливіших зон та колекцій.

2. Організаційна частина:

Склад музейної евакуаційної комісії / групи, її структура, розподіл функціональних обов'язків та відповідальності членів комісії / групи.

Порядок оповіщення та збирання персоналу музею та членів евакуаційної комісії / групи в робочий та неробочий час у разі порушення зв'язку.

Схема зв'язку та взаємодії всередині музею, а також з Мінкультури, ОВА, ДСНС, Національною поліцією, закладами-партнерами для тимчасового зберігання.

3. Операційна частина:

Переліки музейних предметів за черговістю (пріоритетністю) евакуації (перша, друга, третя черга) із зазначенням їхніх ідентифікаційних даних, місця зберігання, орієнтовних габаритів, ваги та особливостей пакування.

Порядок та процедури екстреного документування (включно з фотофіксацією) та маркування музейних предметів, що підлягають евакуації.

Детальні інструкції з пакування різних типів музейних предметів, перелік та розрахунок необхідних пакувальних матеріалів і тари.

Порядок завантаження запакованих цінностей у транспортні засоби, схеми розміщення вантажу.

Визначені основні та не менш ніж два запасні маршрути евакуації до кожного з визначених пунктів тимчасового зберігання, оцінені їхня безпечність та пропускна здатність.

Перелік та характеристики основного й запасних пунктів тимчасового зберігання евакуйованих цінностей, контактні дані відповідальних супровідних осіб.

Розрахунок необхідних сил і засобів: кількість залученого персоналу, волонтерів (за потреби), типи та кількість транспортних засобів, потреба в пальному, вантажно-розвантажувальному обладнанні.

Порядок організації охорони та супроводу музейних цінностей під час транспортування та в місцях тимчасового зберігання.

Заходи безпеки для персоналу, залученого до евакуації (засоби індивідуального захисту, медичне забезпечення, психологічна підтримка).

Порядок дій у разі неможливості повної евакуації (захист цінностей на місці).

Додатки до Плану:

Списки членів евакуаційної комісії / групи з контактними даними.

Схеми оповіщення та зв'язку.

Евакуаційні описи (списки) музейних предметів за чергами.

Схеми приміщень музею з позначенням місць зберігання пріоритетних колекцій та шляхів евакуації.

Карти-схеми маршрутів евакуації.

Зразки облікових документів (пакувальних листів, актів).

Інструкції з техніки безпеки.

II. Основні етапи документування перед евакуацією:

Евакуаційні описи (списків):

На всі музейні предмети, що підлягають евакуації відповідно до визначених пріоритетів, складають евакуаційні описи (списки) за встановленою формою.

1. Фотофіксація:

Здійснюють фотофіксацію кожного предмета, внесеного до евакуаційних описів.

Рекомендовано використовувати міжнародний стандарт _____, який визначає мінімальний набір інформації та зображень, необхідних для ідентифікації об'єкта в разі його втрати або викрадення.

В умовах обмеженого часу, якщо детальна фотофіксація не можлива, необхідно зробити загальні фотографії предметів на мобільний телефон, фіксуючи їхній вигляд та ключові деталі.

Фотографії мають бути чіткі, добре освітлені, з анотаціями та іншими позначками в інтер'єрі та з використанням масштабної лінійки й ідентифікаційного номера предмета на фото.

2. Маркування:

Кожен музейний предмет, який готують до евакуації, або кожна індивідуальна упаковка (якщо предмети дрібні та паковані групою) повинні мати маркування, що містить унікальний номер / код. Цей номер / код має чітко відповідати запису в евакуаційному описі та пакувальному листі.

Облікові позначення (шифри та інвентарні номери) на самих предметах повинні бути перевірені на наявність і чіткість відповідно до вимог чинної Інструкції з організації обліку музейних предметів. Маркування наносять у визначених місцях, не пошкоджуючи предмет.

3. Збереження документації:

Евакуаційні описи, фотографії та інші супровідні документи створюють у кількох примірниках (паперових та електронних).

Один примірник залишається в музеї (якщо це безпечно), інші передають разом з евакуйованими цінностями в Мінкультури, обласну військову адміністрацію, органи місцевого самоврядування та зберігають у географічно віддаленому безпечному місці.

Електронні копії документів (скани, фото, бази даних) повинні зберігатися на захищених зовнішніх носіях та/або в надійних хмарних сховищах із дотриманням заходів кібербезпеки.

Закон України
«Про внесення змін до деяких законів України щодо евакуації культурних цінностей під час дії правового режиму воєнного стану»

Верховна Рада України п о с т а н о в л я є:

I. Внести зміни до таких законів України:

1. Пункт 19¹ частини першої статті 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» (Відомості Верховної Ради України, 2015 р., № 28, ст. 250 із наступними змінами) викласти в такій редакції:

«19-1) проводити евакуацію матеріальних і культурних цінностей, що перебувають у державній, комунальній, а також у власності установ, організацій та підприємств, заснованих державою або органами місцевого самоврядування, у разі виникнення загрози їх пошкодження або знищення згідно з переліком, що затверджується Кабінетом Міністрів України. Для збереження культурних цінностей можливе їх тимчасове вивезення. Порядок евакуації або тимчасового вивезення культурних цінностей під час дії воєнного стану встановлює Кабінет Міністрів України;».

2. У статті 23 Закону України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 48, ст. 405)

частину першу після четвертого абзацу доповнити новим абзацом п'ятим такого змісту:

«для проведення їх евакуації в разі виникнення загрози їх пошкодження або знищення під час дії правового режиму воєнного стану в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;».

У зв'язку з цим абзац п'ятий вважати відповідно абзацом шостим;

частину другу доповнити словами «якщо інше не передбачено законодавством України та міжнародними договорами.»

3. Статтю 22 Закону України «Про музеї та музейну справу» після слів «реставрації або проведення наукової експертизи» доповнити словами «або з метою їх евакуації в разі виникнення загрози їх пошкодження або знищення під час дії правового режиму воєнного стану».

II. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

2. Кабінету Міністрів України протягом трьох місяців з дня набрання чинності цим Законом:

1) забезпечити приведення нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом;

2) ухвалити нормативно-правові акти, необхідні для реалізації цього Закону;

3) забезпечити приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

Голова Верховної Ради України _____